

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ НОЖІВ ЯК ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

PROBLEMS OF CLASSIFICATION KNIVES AS COLD STEEL

Таранов М.А., студент III курсу факультету адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена визначенню головних проблем, пов'язаних із класифікацією та обігом ножів. Розглянуто основні нормативно-правові акти, що регулюють обіг та встановлюють методіку класифікації холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів. Виокремлено загальні та спеціальні вимоги до клинкової холодної зброї та встановлено недоліки наявних вимог, через які українське ножеве законодавство не може встановити чітку межу між ножем як інструментом та ножем як зброєю. Особливу увагу приділено важливості регулювання обігу полімерних ножів. Визначено, що чітко встановлені системою класифікації холодної зброї вимоги не здатні об'єктивно визначати призначення ножа.

З метою визначення шляхів вдосконалення ножевого законодавства України проаналізовано ножеве законодавство деяких країн Європейського Союзу – Швеції, Франції, Німеччини, Польщі, Чехії та Болгарії. Визначено важливість застосування принципу "legitimate purpose" в ножевому законодавстві Швеції, Франції та Німеччини під час встановлення відношення ножів до холодної зброї. Особливу увагу приділено відсутності в ножевому законодавстві Швеції, Франції та Німеччини чіткого переліку видів діяльності, для яких допустиме використання ножа, через що законність носіння ножа визначається з огляду на супутні факти та обставини. Встановлено, що в законодавстві Чехії та Болгарії немає обмежень на носіння ножів та інших колючо-ріжучих предметів, а в законодавстві Польщі такі обмеження були встановлені лише на носіння ножів на масових заходах. Проаналізовано статистику Євростату щодо умисних вбивств на 100 000 жителів у країнах Європи за 2019 рік з метою визначення впливу обмежень на носіння та використання ножів на рівень умисних вбивств у країні.

Грунтовну увагу приділено важливості впровадження порядку визначення призначення ножа при класифікації ножів як холодної зброї. Встановлено, що під час реформування ножевого законодавства України наявні вимоги до клинкової холодної зброї мають бути переглянуті, а призначення та мета використання ножа мають встановлюватися в індивідуальному порядку з урахуванням конструкційних особливостей ножа.

Ключові слова: ножеве законодавство, холодна зброя, ніж, знаряддя вчинення злочину, методика дослідження, класифікація.

The article is devoted to identifying of main problems related to the classification and circulation of knives. The main normative legal acts regulating the circulation and establishing the methodology of the classification of cold steel and structurally similar items are considered. Highlighted general and special requirements for bladed weapon, and the shortcomings of the existing requirements are established, due to which the Ukrainian knife legislation is unable to establish a clear boundary between a knife as a tool and a knife as a weapon. Special attention is paid to the importance of regulating the circulation of polymer knives. It is determined that the requirements clearly established by the cold steel classification system are not able to objectively determine the purpose of the knife.

In order to identify ways to improve the Ukrainian knife legislation, the knife legislation of Sweden, France, Germany, Poland, the Czech Republic and Bulgaria was analyzed. The importance of the use of "legitimate purpose" in the knife legislation of Sweden, France and Germany in establishing the ratio of knives to cold steel has been determined. Special attention is paid to the absence in the knife legislation of Sweden, France and Germany of a clear list of activities for which the use of a knife is permissible, and therefore the legality of carrying a knife is determined based on the accompanying facts and circumstances. It is established that in the legislation of the Czech Republic and Bulgaria there are no restrictions on the carrying of knives and other sharp objects, and in the legislation of Poland such restrictions are set only on the carrying of knives at public events. Eurostat statistics on intentional homicide per 100,000 inhabitants in European countries for 2019 were analyzed in order to determine the impact of restrictions on carrying and using knives on the level of intentional homicide in the country.

Special attention is paid to the importance of implementing the procedure for determining the purpose of the knife in the classification of knives as cold steel. It is established that when reforming Ukrainian knife legislation, the existing requirements for bladed weapon should be revised, and the purpose of the knife should be established individually, taking into account the design features of the knife.

Key words: knife legislation, cold steel, knife, instruments of an offence, research procedure, classification.

Закріплена в Україні «Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів» діє без змін вже понад 20 років. Водночас конструкційний розвиток ножів не стоїть на місці, а ножі постійно змінюються. Сьогодні українське ножеве законодавство має чимало прогалин, якими користуються виробники, виготовляючи такі ножі, що за своїм конструкційним призначенням належать до холодної зброї. Виробники обходять закріплені вимоги до холодної зброї, а ножі перебувають у необмеженому обігу. Нерозробленість даної тематики призводить до все більшого закріплення наявних прогалин та формування в суспільстві образу ножа саме як зброї, а не як інструменту.

У кримінальному праві ніж може виступати як предмет або як знаряддя вчинення кримінального правопорушення, тому класифікація та правове регулювання обігу ножів відіграють вагомий роль у кримінальному праві, а проблеми, пов'язані з ними, потребують вирішення.

Вивченню питання класифікації та обігу холодної зброї присвятили роботи вітчизняні вчені, зокрема А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, С.В. Діденко, О.С. Кофанова, С.Г. Шаніна та інші.

Водночас питанням проблем класифікації саме ножів як холодної зброї, а також аналізу ножевого законодавства інших країн присвячено недостатню кількість робіт.

Метою статті є висвітлення недоліків законодавства з питань класифікації та регулювання обігу ножів, аналіз ножевого законодавства країн Європейського Союзу та пошук шляхів вдосконалення системи класифікації клинкової холодної зброї в Україні.

Поняття «ножеве законодавство» застосовується науковцями в зарубіжних країнах під час вивчення проблем обігу клинкової холодної зброї, однак через нерозробленість цієї теми в Україні немає визначення даного поняття. Враховуючи аналіз використання поняття «ножеве законодавство» зарубіжними науковцями, ми пропонуємо таке визначення: «Ножеве законодавство – це сукупність нормативно-правових актів, прийнятих з метою встановлення заборони, криміналізації або обмеження виробництва, збуту, володіння, носіння або використання ножа, а також визначення вимог для класифікації ножів як холодної зброї» [1].

Однією з головних цілей ножевого законодавства є встановлення чіткої межі між ножем як інструментом та ножем як клинковою холодною зброєю, оскільки саме завдяки такому поділу можливе ефективне регулювання обігу ножів. Чинне законодавство України дає таке визначення холодної зброї: «Холодна зброя – предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заповідання шля-

хом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини» [2]. На практиці в ножовому законодавстві України недостатньо уваги приділено призначенню ножа та закладеній в нього виробником мети, однак загалом дане визначення непогано відображає сутність холодної зброї як окремої категорії.

В Україні обіг холодної зброї регулюється Наказом МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622, а криміналістичне дослідження холодної зброї здійснюється відповідно до «Методики криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів», затвердженої спільним Наказом Міністерства юстиції України та МВС України від 15 січня 1999 р., та відповідно до «Методичних рекомендацій криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів», встановлених у Листі Державної митної служби України від 22 березня 2010 р. [2, 3, 4]. Варто зазначити, що Україна – це одна з небагатьох країн, де обіг зброї регулюється не відповідним законом, а Наказом МВС. Хоча неодноразово на розгляд Верховної Ради України вносились законопроекти про регулювання обігу зброї (наприклад, проект закону України від 22.08.2008 р. № 3069), досі жоден з них не був прийнятий.

Загальні вимоги до клинкової холодної зброї були встановлені «Методикою криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів», відповідно до якої мінімальна довжина клинка повинна становити не менше 90 мм, мінімальна товщина клинка – не менше 2,6 мм; мінімальна твердість клинка, виготовленого із вуглецевої сталі, повинна становити не менше 50 НКС, а твердість клинка, виготовленого із корозійностійкої сталі – не менше 45 НКС; кут загострення леза не повинен бути більшим від 30 градусів [3]. Окрім зазначених вимог, відповідно до «Методичних рекомендацій криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів» до загальних вимог також відноситься виступання обмежувача (утика) хоча б з однієї сторони над держакром руків'я не менше як на 5 мм. Існують також певні вимоги до руків'я ножа: глибина підпальцевої виїмки повинна становити не менше як 5 мм, якщо вона одна, та не менше як 4 мм, якщо їх декілька; товщина виступаючої над держакром п'яти клинка повинна бути не меншою ніж 5 мм; перебільшення у бочкоподібного чи клиноподібного держака максимального діаметра над діаметром в задній частині має бути не меншим від 8 мм [4]. Окрім загальних вимог, для окремих категорій ножів та інших видів клинкової холодної зброї були встановлені спеціальні вимоги, що впливають на класифікацію виду клинкової холодної зброї [3]. Відсутність у ножа хоча б однієї зі встановлених до клинкової холодної зброї вимог виключає можливість віднесення такого ножа до холодної зброї.

Як можна побачити, в українському ножовому законодавстві існує детальна система класифікації холодної зброї з чітко встановленими вимогами. Однак, попри це, на практиці ця система має певні недоліки та не завжди здатна встановити чітку межу між ножем як інструментом та ножем як зброєю, допускаючи вільний обіг ножів, метою створення яких було використання їх в якості зброї, та обмежуючи обіг ножів, що створювались як туристичні ножі. Наприклад, ніж компанії АИР «Фінка-2» не належить до холодної зброї, оскільки товщина його клинка становить 2,4 мм замість мінімальних 2,6 мм, хоча всі інші вимоги до клинкової холодної зброї в цьому ножі наявні [5]. Практика обходу ножового законодавства за допомогою зменшення товщини клинка досить популярна, оскільки сучасні марки корозійностійкої сталі здатні витримувати серйозні навантаження навіть за малої товщини, водночас проникаючи вlasticності клинка від зменшення товщини збільшуються.

Довжина клинка також не завжди відіграє важливу роль під час використання ножа як холодної зброї. До таких прикладів можна віднести ножі типу пуш-даггер, які виготовлені з метою використання їх як зброї, однак довжина їхнього клинка зазвичай становить менше 90 мм, тобто менше мінімального встановленого розміру клинка холодної зброї [6, с. 96].

Окремо треба звернути увагу на обмежувач як частину ножа, оскільки, як вже було зазначено, виступання обмежувача над держакром руків'я не менше як на 5 мм є однією з вимог до холодної зброї. Однак деякі виробники з метою обійти ножове законодавство конструкційно в ножі передбачають можливість зняття обмежувача, водночас сам обмежувач або йде в комплекті з ножем, або продається окремо. До таких прикладів можна віднести ніж компанії "Extrema Ratio" МК2.1 [7].

Також до проблем ножового законодавства України можна віднести неврегульованість обігу полімерних ножів, оскільки «Методикою криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів» визначено, що в якості матеріалу клинкової холодної зброї може виступати або вуглецева сталь, або корозійностійка сталь [3]. Сьогодні існує щонайменше два полімери, які використовуються для виготовлення ножів, – Zytel та Griv-Ex, які з огляду на результати тестування виробником мають високі експлуатаційні характеристики від жорсткості до термостійкості [8].

В Україні полімерні ножі продаються як тренувальні ножі, однак фактично ці ножі виготовляються з метою використання їх під час самооборони, адже колочі вlasticності полімерних ножів близькі до вlasticностей сталевих ножів. Це, наприклад, такі ножі компанії "Cold Steel": "FGX Boot Blade I", "FGX Push Blade I", "Chaos Stiletto FGX" тощо [9]. Окремої уваги заслуговує ніж "Chaos Stiletto FGX", який є осучасненою копією траншейного ножа (бойового ножа часів Першої світової війни), клинок якого має рівнобедрений трикутний поперечний переріз з порожнистими долотами, що утворюють три краї, і злегка вигнутий наконечник, що закінчується гострим кінцем [10, 6, с. 88]. Холодна зброя з такою формою клинка завдає серйозніших ран, аніж класична стандартна клинкова холодна зброя. Такі рани гірше загоюються [11, с. 414]. У США, Канаді, Великій Британії та Ірландії полімерні ножі заборонені законодавством, адже такі ножі, крім того, що здатні виконувати функцію зброї, ще і виготовлені з полімеру, тобто матеріалу, на який не реагує металодетектор, що дозволяє безперешкодно пронести холодною зброєю в заборонені місця [12]. Отже, полімерні ножі є гарним прикладом необхідності встановлення призначення ножа, адже ті ножі, що сьогодні в Україні продаються як тренувальні, насправді були виготовлені з метою подальшого їх використання в якості холодної зброї, однак через невідповідність критеріям холодної зброї в Україні вони не мають ніяких обмежень на носіння.

Отже, встановлена українським ножовим законодавством система вимог до клинкової холодної зброї має певні недоліки, адже, фокусуючись саме на параметрах ножа, законодавець не приділив належної уваги придатності ножа для використання в якості холодної зброї, а також не врахував закладене виробником призначення ножа. Саме за допомогою визначення закладеної в ніж мети можна встановити чітку межу між ножем як інструментом та ножем як зброєю. Враховуючи необхідність реформування ножового законодавства України, вважаємо за необхідне проаналізувати досвід регулювання обігу ножів та холодної зброї у країнах ЄС.

Для ножового законодавства більшості країн Європейського Союзу характерне таке поняття, як принцип "legitimate purpose", тобто носіння і використання ножа повинно бути обґрунтованим діяльністю і метою особи, яка володіє цим ножем. Перелік видів діяльності та цілей,

для яких допустиме використання ножів, в кожній країні відрізняється, однак можна виділити деякі спільні напрями. Зокрема, це такі напрями: туристична діяльність; полювання та рибальство; діяльність, пов'язана з будівельними та монтажними роботами; військова та правоохоронна діяльність.

Поняття “legitimate purpose” відіграє вагомий роль у ножовому законодавстві Швеції. У розділі 1 Закону Швеції «Про заборону використання ножів та інших небезпечних предметів» встановлено, що ножі та інші колючо-ріжучі предмети, придатні для використання в якості зброї, не можна носити та використовувати в громадських місцях, на території початкової або середньої школи та в громадському транспорті. Однак відповідно до цього ж Закону заборона в першому абзаці не застосовується, якщо об'єкт згідно зі спеціальними правилами був включений у перелік інструментів для здійснення певного завдання або якщо використання здійснюється іншим чином з урахуванням характеру об'єкта, потреб власника та інших обставин, що виправдовують таке використання [13].

У законодавстві Швеції немає вичерпного списку видів діяльності, для яких допустиме володіння та використання ножів та інших колючо-ріжучих предметів. До прикладів виправданого володіння ножем можна віднести використання ножа ремісником для здійснення роботи, носіння ножа військовим як частини військового екіпірування, використання спеціального ножа під час збирання грибів тощо [14].

В аспекті регулювання володіння та використання ножів цікавим є досвід Франції. Відповідно до положень Указу № 2013-700 «Про приведення в дію Закону № 2012-304 від 6 березня 2012 р. «Про встановлення сучасного, спрощеного та превентивного порядку контролю над зброєю» ножі з фіксованим клинком та складані ножі з системою фіксації належать до зброї категорії D незалежно від довжини клинка [15]. Варто зазначити, що до зброї категорії D також належить холодна зброя ударно-дробильної дії, електромагнітна зброя, пневматична зброя, а також деактивована зброя та екземпляри, що становлять колекційну цінність [16]. Отже, законодавець прирівнює будь-який ніж до предметів, що мають виключно функцію зброї, попри те, що ніж найчастіше виконує роль інструменту. Лише в окремих випадках за наявності відповідних параметрів ніж можна вважати зброєю, тобто предметом, що становить загрозу для громадської безпеки, однак цього замало, тому будь-який ніж вважається зброєю.

Зброя категорії D може бути придбана особою після досягнення нею 18 років без отримання на це спеціального дозволу, однак для її носіння та використання необхідна законна мета (legitimate purpose) [15]. У разі зупинки поліцією власник ножа має обґрунтувати законність носіння ножа, але у законодавстві не встановлений чіткий перелік випадків, коли дозволяється носіння ножа із собою. У кожному конкретному випадку законна мета визначається в індивідуальному порядку поліцією, яка під час прийняття рішення керується обставинами ситуації, фактами та поясненнями, представленими власником, а також місцевими правилами носіння ножів, закріпленими відповідними нормативними актами муніципалітетів [17]. Отже, ставлення поліції до носіння ножа з собою у лісі та носіння ножа у центрі міста буде різним. Французьке законодавство відносить ніж до зброї категорії D, але за допомогою категорії “legitimate purpose” воно розмежовує ніж як зброю та ніж як інструмент.

Німецьке ножове законодавство в аспекті застосування принципу “legitimate purpose” більше деталізоване. По-перше, треба зазначити, що заборона на носіння ножа відповідно до пункту 1 параграфу 42а Закону Німеччини «Про зброю» розповсюджується лише на складані ножі з системою фіксації клинка та можливістю відкриття ножа однією рукою або на ножі з фіксованим клинком,

довжина якого становить більше 12 см. В інших випадках ніж є виключно інструментом і не може бути визнаний зброєю. По-друге, відповідно до пункту 2 параграфу 42а Закону Німеччини «Про зброю» заборона на носіння ножів з параметрами, зазначеними в пункті 1 цього параграфу, не застосовується за наявності законного інтересу (“legitimate purpose”). У пункті 3 параграфу 42а цього ж Закону визначено, що законний інтерес існує, коли носіння ножа пов'язане з професійною діяльністю, спортивною діяльністю, підтриманням культурних звичаїв або загальноновизнаною метою [18].

Формулювання «загальноновизнана мета» створює певні складнощі під час тлумачення, адже докладного визначення цього поняття немає ні в Законі Німеччини «Про зброю», ні в інших нормативно-правових актах Німеччини. Загальноприйняте визначення поняття «загальноновизнана мета» передбачає, що використання ножа належить до нормального сприйняття людьми та не виходить за рамки здорового глузду. Однак, оскільки це визначення дуже широке, залежно від обставин поліцією або судом під час вирішення питання наявності законного інтересу може бути застосована більш обмежувальна інтерпретація поняття «загальноновизнана мета» [19]. Отже, хоча Законом Німеччини «Про зброю» були визначені випадки, коли наявний законний інтерес носіння та використання ножа, через розпливчастість межі цих випадків важко встановити, тому в кожному окремому випадку все залежить від певних супутніх обставин та фактів.

Проаналізувавши ножове законодавство Швеції, Франції та Німеччини, можна дійти висновку, що, хоча важливу роль при встановленні законності носіння та використання ножа в цих країнах відіграє принцип “legitimate purpose”, чіткий перелік видів діяльності та чіткі межі використання ножа нормативно-правовими актами не встановлені, тому в кожному випадку проводиться індивідуальний аналіз відповідними органами для вирішення питання законності носіння ножа. Під час вирішення питання законності носіння ножа відповідні органи звертають увагу на супутні факти та обставини, що дозволяють встановити можливу мету носіння та використання ножа власником, водночас параметри ножа та його конструкційні особливості відходять на задній план. Саме тому за різних обставин один і той же ніж може виступати як інструмент і як зброя (будь-який ніж може бути використаний як зброя). Водночас той факт, що для класифікації ножа як холодної зброї об'єктивно необхідна наявність певних параметрів, законодавцем або ігнорується, або визначення цих параметрів у відповідних нормативно-правових актах є досить умовними, що не дозволяє встановити чітку межу між ножем як інструментом та ножем як зброєю. Через відсутність визначення або недосконалість визначення параметрів ножа як холодної зброї та розмитість порядку встановлення законної мети у нормативно-правових актах зазначених країн, що регулюють обіг ножів, створюються обмеження на носіння та використання тих ножів, що були створені як інструменти. Це ускладнює життя громадян та обмежує їх можливості. Такі заходи мають на меті забезпечити безпеку громадян, однак де-факто такі обмеження виявляються малоефективними, адже вони не здатні встановити чіткої межі між ножем як інструментом та ножем як зброєю.

Хоча використання принципу “legitimate purpose” має певні недоліки, однак закладена в нього концепція визначення мети носіння та використання ножа та поділу видів діяльності, для яких допустиме використання ножа, на ті, де ніж використовується як інструмент, та ті, де ніж може бути використаний як зброя, є доцільною. Якщо у відповідних нормативно-правових актах деталізувати порядок встановлення законної мети та поєднати його із встановленням чітких параметрів ножа як зброї, що будуть враховуватись під час встановлення законності мети, засто-

сування принципу «legitimate purpose» може виявитись досить ефективним.

На противагу жорстким обмеженням на носіння та використання ножів, закріпленим у законодавстві Швеції, Франції та Німеччини, можна навести приклади регулювання обігу ножів у законодавстві Польщі, Чехії та Болгарії. Обіг зброї в Польщі регулюється Законом Польщі від 21 травня 1999 р. «Про зброю та боєприпаси». Поняття «ніж» в даному Законі не фігурує, водночас у п. 4 ч. 1 статті 4 цього Закону встановлений перелік предметів, що відносяться до холодної зброї, відповідно до якого колючо-ріжучі предмети можуть вважатися холодною зброєю лише в тому випадку, якщо вони сховані в предметах, які не схожі на зброю (парасолька, тростина тощо) [20]. Отже, обмеження, встановлені Законом Польщі «Про зброю та боєприпаси», не розповсюджуються на ножі, а самі ножі визнаються виключно інструментом. Однак обмеження на носіння ножа законодавством Польщі все ж передбачені. Відповідно до ч. 2 статті 8 Закону від 20 березня 2009 р. «Про безпеку проведення масових заходів» на масові заходи заборонено приносити будь-які небезпечні предмети, до яких можна віднести ножі [21]. В інших випадках носіння ножа ніяк не обмежене.

Чеське законодавство не виділяє такої категорії, як холодна зброя, та регулює обіг лише вогнепальної зброї Законом Чехії від 8 березня 2002 р. «Про вогнепальну зброю та боєприпаси» [22]. Інших нормативно-правових актів, що регулюють обіг зброї, в законодавстві Чехії немає, а отже, на відміну від Польщі, де обмежується хоча б приховане під виглядом інших предметів носіння ножа, в Чехії на носіння ножа не встановлено жодних обмежень.

У Болгарії схожа ситуація з обігом зброї. Як і в Чехії, у законодавстві Болгарії не встановлено такої категорії, як холодна зброя. У цій країні здійснюється регулювання обігу лише вогнепальної зброї Законом Болгарії «Про зброю, боєприпаси, вибухові речовини та піротехнічні вироби» [23]. Однак, на відміну від Чехії, в Болгарії протягом останніх років носіння ножа намагаються обмежити відповідними постановами громадської ради. Ці обмеження є незаконними, оскільки вони розповсюджуються на холодну зброю, визначення якої в законодавстві Болгарії відсутнє [24]. Отже, у законодавстві Болгарії, як і в законодавстві Чехії, не встановлено жодних обмежень на носіння ножа.

Варто зазначити, що обмеження на носіння в законодавствах Польщі, Чехії та Болгарії відсутні не тільки на ножі, а й на інші колючо-ріжучі предмети, до яких належать мечі, кинджали та інші колючо-ріжучі предмети, створені для використання в якості зброї. Тобто у законодавстві цих країн не були встановлені межі між ножем як інструментом та ножем як зброєю, а обіг предметів, що мають належати до холодної зброї, ніяк не обмежений, адже сама категорія «холодна зброя» або не встановлена законодавством, або не включає в себе колючо-ріжучі предмети.

Неврегульованість обігу холодної зброї теоретично має негативно впливати на рівень безпеки в країні та підвищувати ризик використання холодної зброї під час скоєння злочинів. На жаль, відповідної статистики для визначення рівня використання холодної зброї та ножів під час скоєння злочинів немає, тому чітко встановити вплив обмежень на носіння ножів та інших колючо-ріжучих предметів неможливо. Однак, якщо звернутись до визначеної Євростатом статистики умисних убивств на 100 000 жителів у країнах Європи за 2019 рік, то можна побачити такі показники: Швеція – 1,09; Франція – 1,28; Німеччина – 0,75; Польща – 0,67; Чехія – 0,91; Болгарія – 1,14 [25]. Згідно з такими даними найвищий рівень умис-

них убивств серед вказаних країн зафіксований у Франції – країні, де встановлені досить жорсткі обмеження на носіння ножів. Водночас найнижчий рівень умисних убивств серед вказаних країн належить Польщі – країні, де ножі та інші колючо-ріжучі предмети не належать до холодної зброї, а обмеження на їх носіння не встановлені в законодавстві.

Оскільки на рівень умисних убивств у країні впливає велика сукупність факторів та обставин, а встановлені законодавством обмеження на носіння ножів або їхня відсутність є лише одним з цих факторів, то стверджувати, що відсутність обмежень на носіння ножів позитивно впливає на рівень умисних убивств не можна, адже для такого висновку недостатньо фактів. Однак з огляду на показники статистики, зокрема Польщі, можна побачити, що відсутність обмежень на носіння ножів щонайменше не погіршує рівень умисних убивств в країні, але навіть без таких обмежень країні можуть мати менший рівень умисних убивств, аніж країни, де такі обмеження встановлені, однак неефективні, прикладом чого виступає рівень умисних убивств у Франції.

Отже, виходячи з аналізу ножевого законодавства різних країн Європейського Союзу, можна дійти висновку, що встановлення чітких вимог до холодної зброї не може об'єктивно визначати призначення ножа, тому необхідно встановлювати призначення та мету використання ножа в індивідуальному порядку. Якщо порядок визначення мети використання ножа недостатньо конкретизований, то він за своєю ефективністю та за своїм впливом на криміногенну ситуацію в країні не буде значною мірою відрізнятися від системи, яка не встановлює обмежень на носіння та використання ножів, що можна було побачити з аналізу статистики умисних убивств у країнах Європейського Союзу.

Впровадження порядку встановлення призначення ножа може виправити недоліки системи класифікації холодної зброї в Україні та закрити прогалини, пов'язані з класифікацією холодної зброї, з огляду виключно на встановлені законодавством вимоги, які не завжди здатні чітко розмежувати ніж як зброю та ніж як інструмент. Однак під час визначення призначення ножа однаково необхідно враховувати конструкційні особливості ножа, а сам порядок має бути більш деталізованим та спиратися не тільки на оцінку судження представників правоохоронних органів та/або судді, як це відбувається в деяких країнах Європейського Союзу.

Висновок. Отже, наявна в Україні система класифікації холодної зброї є досить деталізованою, однак через свою застарілість та спірання під час аналізу ножа виключно на визначені «Методикою криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів» вимоги до клинкової холодної зброї, вона не здатна встановити чіткої межі між ножем як інструментом та ножем як зброєю, тим самим допускаючи вільний обіг ножів, конструктивно призначених для використання як зброї. Під час реформування ножевого законодавства України необхідно враховувати досвід регулювання обігу холодної зброї у країнах Європейського Союзу. Потрібно брати до уваги важливість встановлення призначення ножа. Однак порядок встановлення призначення ножа має бути деталізованим та враховувати конструкційні особливості ножа, оскільки інакше такий порядок виявиться малоефективним і буде лише встановлювати додаткові обмеження на ножі, призначенням яких є використання в якості інструментів, та допускати вільний обіг ножів, призначенням яких є використання в якості зброї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Williams E., Squires P. Rethinking Knife Crime: Policing, Violence and Moral Panic? 2021. 382 с.
2. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи

аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

3. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів : Рішення МВС України та Мініюсту України від 15.01.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99#Text>.

4. Щодо Методичних рекомендацій криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів : Лист Держмитслужби України від 22.03.2010 р. № 29/1-10.2/1013-ЕП. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1013342-10#Text>.

5. АИР «Финка-2 Вача». URL: <https://zlatoust-air.ru/catalog/nozhi-dlya-okhoty-i-turizma/razdelochnye-nozhi/9355/>.

6. Скрылев И.А. Полная энциклопедия оружия и снаряжения. Ножи. 2008. 271 с.

7. Extrema Ratio «МК2.1 Black». URL: <https://extremaratio.com/prodotto/mk2-1-black/>.

8. Zytel®. A Portfolio of High-Performing Nylon Resin Products. URL: <https://www.dupont.com/products/zytel.html>.

9. Cold Steel Knives. URL: <https://www.coldsteel.com/knives/>.

10. Cold Steel «FGX Chaos». URL: <https://www.coldsteel.com/fgx-chaos/>.

11. DK Publishing. The Illustrated Encyclopedia of Warfare: From Ancient Egypt to Iraq. 2012. 512 с.

12. Стецька Х.С. Криміналістичне дослідження полімерних ножів. *НАІАУ Правові реформи ч. 1*. 2015. С. 221–223.

13. Lag om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål. (1988: 254). URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1988254-om-forbud-betraffande-knivar-och_sfs-1988-254.

14. Knivar och andra farliga föremål. URL: <https://polisen.se/lagar-och-regler/vapen-regler-och-tillstand/knivar-och-andra-farliga-foremal/>.

15. Décret № 2013–700 du 30 juillet 2013 portant application de la loi № 2012–304 du 6 mars 2012 relative à l'établissement d'un contrôle des armes moderne, simplifié et préventif. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000027792819/>.

16. Arme de catégorie D (acquisition et détention libres). URL: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2248>.

17. Législation sur les couteaux. URL: <https://www.knivesandtools.fr/fr/ct/legislation-sur-les-couteaux-et-armes.htm>.

18. Waffengesetz Artikel 1 des Gesetzes vom 11.10.2002 (BGBl. I S. 3970, ber. S. 4592, 2003 S. 1957), in Kraft getreten am 17.10.2002, 01.04.2003 bzw. 01.04.2008 URL: <https://dejure.org/gesetze/WaffG>.

19. Knife Law. The legal situation on Germany. URL: <https://www.boker.de/en/knife-law>.

20. Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549 Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990530549/U/D19990549Lj.pdf>.

21. Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20090620504/T/D20090504L.pdf>.

22. Zakon ze dne 8. března 2002 o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). URL: <https://www.sagit.cz/info/sb02119>.

23. Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия в сила от 17.09.2010 г. URL: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135696097>.

24. Що е то гладно оръжие и има ли почва у нас? URL: <https://advokatbg.net/hladno-oragie/>.

25. Intentional homicide and sexual offences by legal status and sex of the person involved – number and rate for the relevant sex group. URL: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_hom_soff&lang=en.